

Yttrande
Dnr S2021/01499
Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 24 februari 2021

Promemorian Tillfälliga nedstängningar och förbud för att förhindra spridning av sjukdomen Covid-19

Sammanfattande synpunkter

Svensk biblioteksförning har tidigare, med betydande invändningar, ställt sig bakom förslaget att införa en tillfällig pandemilag för att ge regering och ansvariga myndigheter ytterligare möjligheter att vid behov stoppa smittspridningen i samhället. I linje med det accepterar vi också den föreslagna förordningen som skulle innebära att de folkbibliotek som omfattas av promemorian kan tvingas att stänga sina lokaler för besökare. En sådan åtgärd kan dock bara accepteras om det sker för en mycket begränsad period och att kraven i bibliotekslagen fortsatt kan uppfyllas.

Allmänt

Utöver vård, skola och omsorg har folkbiblioteken varit en av de få offentliga verksamheter som i stor utsträckning upprätthållit sin verksamhet och varit en del av det offentliga frontlinjen under pandemin. Biblioteksservicen har dock varierat över landet, mellan kommuner och regioner. Likaså har bibliotekens roll i kommunernas krisorganisation sett olika ut. Detta framkommer tydligt i vår rapport *Biblioteken och pandemin* som presenterades nyligen.

Pandemin har förändrat folkbibliotekens arbetssätt på vissa områden, men framförallt har den förstärkt de strukturer som redan fanns. Det har blivit ännu svårare att nå målgrupper som redan tidigare var svåra att nå. Klyftorna i samhället har blivit ännu tydligare. Stängningar av offentliga verksamheter påverkar folkbiblioteken nästan omedelbart. Den med resurser – digitala och kunnande – har kunnat nyttja biblioteken under hela pandemin. Den som saknar resurser har stängts av från folkbibliotekens verksamheter. Det är inte långsiktigt hållbart. De digitala klyftorna har också blottats. Många folkbibliotek stängde tillgången till de allmänna datorerna. Flera invånare förlorade därmed möjligheten att göra ärenden på internet, så som bankärenden, asylärenden och socialförsäkringsärenden. Detta ökade ojämlikheten än mer, både inom och mellan kommunerna. Vi kan också visa att stängda biblioteksfilialer i en kommun kan öka trycket på öppna bibliotek i en

grannkommun, vilket gör att man måste se folkbiblioteken i ett helhetsperspektiv. Detta är särskilt tydligt i utsatta områden. Stängd eller minskad verksamhet på biblioteken får alltså allvarliga konsekvenser och det är därför som beslut som förbereds i denna promemoria måste övervägas noga innan de genomförs.

Av landets omkring 1100 folkbibliotek är det ett fåtal bibliotek som ligger i gallerior och saknar egen entré och därmed skulle omfattas av förordningen. I kommuner med flera filialer skulle därför sannolikt en stängning av enstaka bibliotekslokaler kunna hanteras. Men beroende på var dessa är belägna kan det ändå medföra problem för vissa grupper som använder biblioteken exempelvis för sina myndighetskontakter. Det kan också diskuteras hur effektivt det är ur smittskyddssynpunkt att flytta besökare från en bibliotekslokal till en annan som en isolerad åtgärd.

Sammantaget kan det vara acceptabelt att genomföra de åtgärder som föreslås i promemorian, men endast som en högst tillfällig åtgärd, samt att respektive huvudman ges möjlighet att anpassa sin folkbiblioteksverksamhet så att negativa konsekvenser undviks i möjligaste mån.

I detta ärende har Svensk biblioteksförnings generalsekreterare Karin Linder beslutat. Björn Orring har varit föredragande.